

EVENTYRSKOGENE I LILLOMARKA

MARKA PÅ SITT BESTE

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

VELKOMMEN TIL EVENTYRSKOGENE

Denne brosjyren kan du bruke til å finne en eller flere av 11 "poster" i Lillomarka. Postene er ikke poster i orienteringssammenheng, men umerkede områder som illustrerer kjennetegnene for hva en eventyrskog er. Veiviser finnes på utbrettkartet på side 16 og inne i brosjyren finner du beskrivelse av hver enkelt post. Tanken bak dette prosjektet er å få deg og flest mulig andre ut i Marka for å bli kjent med eventyrskogene.

Hva er en eventyrskog? Det Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) kaller en eventyrskog er ganske enkelt en gammel skog med store opplevelsesverdier, med mangfold i trærnes alder og skogens struktur både i bredden og høyden.

Lillomarka er et populært friluftsområde med flere eventyrskoger med uberørt gammel skog fra Sinober i nord, et flott kjerneområde langs Slengfehøgda til Trollvann i sør.

Foto: Gjermund Andersen

Flere av innsjøene er drikkevannskilder. Før kjøleskapets tid ble det skåret is med en issag på blant annet Breisjøen og Steinbruvann. Isen ble kjørt med hest og slede ned til lagringsplasser. Der ble isblokkene stablet lagvis og dekket med et tykt lag med sagmugg.

NOA ønsker at fremtidige generasjoner skal lære seg verdien av hva som finnes i skogen. Det er forholdsvis lett å komme seg frem til postene, slik at også barnefamilier kan komme ut i skogen. Vi tror du vil få en fin opplevelse og en forståelse av hvor viktig det er å ta vare på Oslomarkas siste eventyrskoger.

"Det er blant Oslos beste kvaliteter at naturen ligger tett inn på byen og er tilgjengelig for alle. Det gir naturopplevelser for mange. Disse opplevelsene har også kommende generasjoner rett å oppleve, derfor er det viktig å lage gode rammer for hvordan marka skal forvaltes."

Jens Stoltenberg,
Akers Avis Groruddalen, 2007

INNHold

Velkommen til eventyrskogene	2
Kom følg oss	3
Lillomarka venter på deg	3
Eventyrskog - de beste markaopplevelsene	4
Kjennetegn for eventyrskog	5
Eventyrskogene i Lillomarka	8
"Poster" i Lillomarka	12
Oversiktskart med tegnforklaring	16
Forvaltningen av Oslomarka	18
NOAs marka-arbeid	18

Eventyrskogene i Lillomarka

Utgiver:
Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA)
Maridalsveien 120, 0461 Oslo
Telefon: 22 38 35 20 (man. og ons. 13-16)
E-post: noa@noa.no www.noa.no

Ansvarlig redaktør: Gjermund Andersen
Redaksjon: Helen Svensson

ISBN 978-82-90895-31-5
Opplag: 2000

Takk til Sparebankstiftelsen DnB NOR som har muliggjort denne brosjyren økonomisk.

Sparebankstiftelsen
DnB NOR

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

Brosjyren blir trykket på resirkulert papir. Produktet du nå holder i hånden er dermed så miljøvennlig vi kan klare å lage det. Trykk: bk grafisk 2011

KOM FØLG OSS...

...inn over dype, grønne mosematter, over koller med kronglefu og tiurmøkk på stien, under skjørtegraner og eldgamle osper bærer det, innover – i eventyrriket. Skogen veksler, langs myrkanten står kraggskogen tett, avbrutt av noen malmfuuer som tålte å "bli våte på beina". Nede i ei frodig li møter vi storskogen, kjempegraner som har funnet sitt drømmested.

Vi trodde vi visste hva skog var, men det var før vi fikk øynene opp, før vi så at all "skog" ikke er skog, slik skogen framstår i vår bevissthet. Det er stor forskjell på skog, på skogen slik naturen stiller den, og slik vi mennesker gjør. Det er stor forskjell på skogen slik vi stelte den før, og slik vi stiller den nå. Og på hvor velegnet ulike skoger er til å vekke fantasien og gi gode stemninger og opplevelser.

Stort sett er skogene i ferd med å bli kjedeligere og mindre varierte som følge av mer industrielt skogbruk. Det blir mindre rom for fantasien. Kunne Asbjørnsen greid å gå seg bort en

Foto: Rumar Jørgensen

sommernatt på Krokskogen i vår tid? Ville Kittelsen funnet inspirasjon til sine eventyrtegninger? Hvor i Marka kan vi ennå søke skogmystikken og opplevelsen av eventyr? Hvor er de myke, grønne mosematterne, kronglefuene og skjørtegrana, hvor er gammelskogen, ja hvor er i det hele tatt Markas siste eventyrskog?

Det meste av de spennende skogene som var i Marka før krigen, er forvandlet fra å være lysåpne, lettgatte, varierte og spennende skoger, til å bli et "håndgripelig og beregnelig industrielt apparat, hvis produkter stadig forbedres og forøkes." Skogen er gjort tettere, alt dens rom er fylt opp med like gamle, like store trær som hogges, plantes, ryddes, tynnes og hogges på nytt samtidig over store arealer. Resultatet etter 60 år med industriskogbruk er at rundt 85% av skogen i Marka er omformet til ensaldrete, kjedelige og biologisk fattige ansamlinger av grantrær, av samme alder og med jevn innbyrdes avstand. NOA ser at utviklingen fortsetter: 95% av alle hogstene i Marka fører til enda mer industriskog.

NOAs registrering av eventyrskogene er ment som et hjelpemiddel for å finne fram til de gjenværende uberørte og naturlige områdene i Oslomarka, og for å bidra til en bevisstgjøring om naturkvalitetens betydning for friluftsliv og naturopplevelse. Vi ønsker å vise hvilke opplevelseskvaliteter skogen har og vekke lysten til å gå på oppdagerferd i Oslomarka. I Marka er det noe for enhver: Her er "nyheter" for de fleste, både den erfarne Markatraveren, og for de som tar sine første turer i Marka. Barnefamilien finner områder innen rimelig rekkevidde, mens milslukeren kan farte rundt i Markas indre.

LILLOMARKA VENTER PÅ DEG!

Lillomarka er et forholdvis lite skogområde med stort mangfold og mange naturgleder mellom Gjøvikbanen og Riksvei 4 i Oslo og Akershus fylke.

Området er så lite at du kan gå igjennom det på en dagstur, og samtidig så stort at du kan gå på oppdagelsesferd i dagevis uten å gå lei. Blir du kjent med kjennetegnene på eventyrskog, og samtidig lærer deg å se forskjellene på eventyrskogene og den moderne industriskogen, kan vi garantere deg gode turer i Lillomarka.

OSLOMARKA

ADKOMST TIL LILLOMARKA

Utgangspunkt for turer i Lillomarka er Solemskogen, Sandermosen, Movann, Nittedal, Isdammen, Badedammen, Ammerud, Skytta, Linderudkollen og Grefsenkollen.

EVENTYRSKOG – DE BESTE MARKAOPPLEVELSENE

Det vi kaller en eventyrskog er et skogområde som har særlig høy opplevelsesverdi. Begrepet er subjektivt, avhengig av hvilke assosiasjoner vi har til ord som "skog", "opplevelse" og "eventyr". Skal vi registrere områder med verdi for friluftslivet, må vi godta at følelser og identitet er viktige elementer for kvalitetsvurderingen. Likevel tror vi det finnes elementer av felles forståelse, basert på den enkeltes opplevelser i Marka, og som en del av en felles kulturell forståelse av, eller oppfatning om friluftslivet og Marka. Vi tror at alle som oppsøker eventyrskogene vil være enige om at det er noe eget ved dem. De skiller seg gjerne tydelig ut fra omkringliggende områder fordi de har mye gammel skog og stor variasjon.

Når skogen blir gammel, blir den ofte mer åpen, og da slipper mer lys inn. Noen steder er det dannet åpninger uten trær, eller bare med små trær, andre steder står skogen stor og tykk. Sammen med variasjon i terrenget, som for eksempel søkk, små daler og kanskje en myr eller bekk, gir skogen et godt grunnlag for variasjon i den naturlige "romstørrelsen". Dette kan kanskje sees på som kjernen av kjennetegnene på en eventyrskog. Noen steder kan du se langt inn i skogen, andre steder vekkes nysgjerrigheten av ting du bare kan ane bak et kratt.

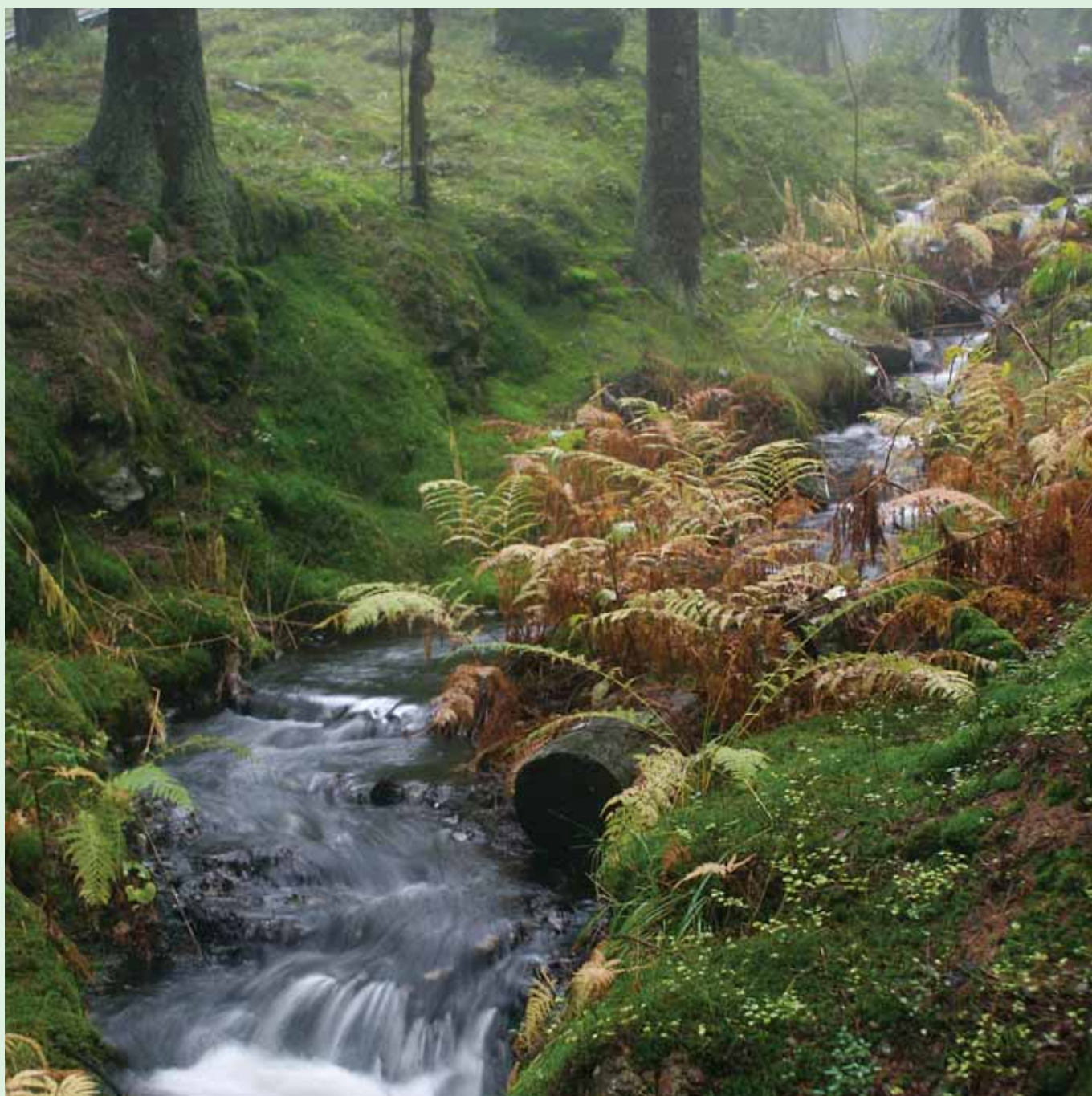

Foto: Bjørn Faateng

KJENNETEGN FOR EVENTYRSKOG

1. GAMMEL, LITE PÅVIRKET SKOG

(Grove trær, "kjemper", "majesteter", "gammelskog")

Det første kjennetegnet på en eventyrskog er at den er en naturlig skog med mange gamle trær.

Alderen på skogen er lettest å se på barken. Glatt bark betyr hurtig diametervekst (ungdom), mens grov, skorpete bark forteller om eldre trær. Størrelsen på et tre er ikke nødvendigvis i samsvar med alderen. Et undertrykket tre med 15 cm diameter kan være eldre enn et stort tre som har hatt fri bane og hurtig vekst.

Selv om plantet ungskog virker grønn på avstand, har det foregått en enorm forvandling fra den opprinnelige skogen: Fra en skog med stor variasjon i størrelsen, avstanden mellom og utformingen av trærne, til en ensformig, ensaldret planteskog. Trærne er like gamle, står i omtrent lik innbyrdes avstand og hogges før skogen rekker å få et visuelt særpreg eller utvikle andre særlige opplevelsesverdier. Derfor leter vi etter eldre skoger, som ikke tidligere er behandlet med flatehogst.

2. UBERØRT OG NATURLIG

("naturskog", "urskogpreget", "opprinnelig")

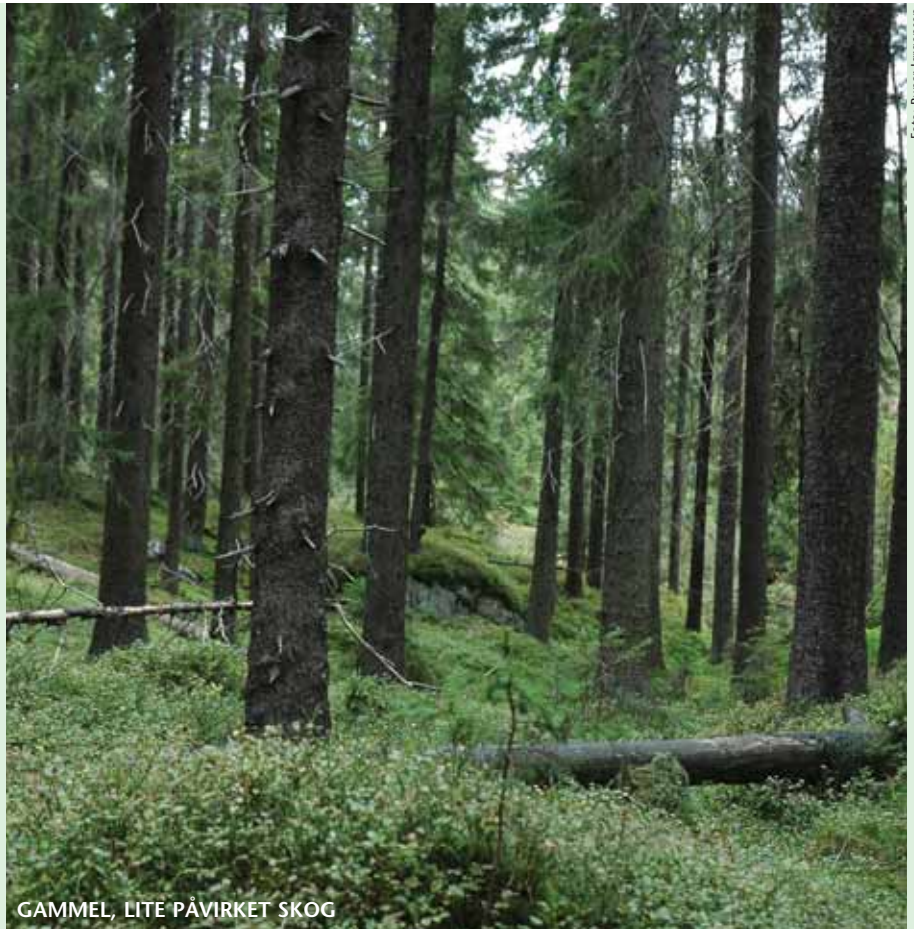
Friluftsfolk ønsker at landskapet skal være preget av natur. Uberørthet i skogen framstår som en dyp kontrast til byen og det menneskeformede landskapet. Elementene i et naturlig miljø opptrer gjerne som et harmonisk hele. Folks reaksjoner mot hogst og inngrep er et uttrykk for ønsket om å kunne få oppleve skognaturens mer uberørte eller naturlige preg.

Kjennetegn på naturlig skog er blant annet en variert alderssammensetning, en del døde trær (stående eller liggende, gadd eller læger), og rikt lyng- og busksjikt.

3. VARIASJON OG MANGFOLD

(Rikt/artsrikt, mangfoldighet av arter, sammensatt skog, flersjiktet og fleraldret skog)

Våre sanser tiltrekkes av kontraster i skogen og langs stien vi går på.

GAMMEL, LITE PÅVIRKET SKOG

Foto: Runar Jørgensen

UBERØRT OG NATURLIG

Foto: Jens Gram

Variasjon i treslag, tetthet og trestørrelse bidrar sterkt til hvordan skogen oppleves, og hvordan skogen former ulike "rom". Mangfold i undervegetasjonen, topografi og landskap er også viktig. Slik sett kan en ren granskog være svært variert, dersom trærne er av ulik alder og størrelse.

4. VILT

("Bjønnelende"/"gaupelende", brattelende, stupbratt, dramatisk, spennende, "vilt", vide utsyn, rundskue)
Bratt og dramatisk terreng. Stup og rasmark. Ujevnt lende med dype søkk og bratte åser. Store spenn i berggrunnen som skaper spenning. På toppen av brattelende er det ofte fin utsikt.

VARIASJON OG MANGFOLD

VILT

5. ROMOPPLEVELSE

(Lukkede skogrom, glenner, lysninger i skogen, tykninger, skogomkransede åpninger (myrer og tjern) i skogen)
Følelsen av å gå inn i skogen, å gå mellom trærne gir en viktig innfallspørsmål til opplevelsen. Når vi går på en sti, er vi inne i et "rom", med et gulv av jord og stein, barnåler, mose og lyng. Trær og busker utgjør vegger og tak. Rommet veksler tydelig etter hvert som vi beveger oss i skogen. Det åpner og lukker seg for oss, og spenning oppstår når vi bare kan ane hva som befinner seg bak neste sving. Noen stier går oppe på åser og rygger som gir oss utsikt over landskapsrommene. Myrer og sjøer gir mulighet for oversyn, i tillegg til at lysforholdene endres i forhold til skogen. Romfølelsen kan være i stor og liten skala, fra enorme landskapsrom til rommet mellom to steiner. Også menneskeskapte åpninger i skogen, som setervoller, Markaplasser og små glenner i skogen kan være flotte opplevelser av rom.

ROMOPPLEVELSE

6. SÆRPREG

("Makeløst", enestående, sjeldent, stemningsskapende, drømmeaktig, avsides, bortgjemt)
Har stedet eller området egenart? Finnes det elementer eller et totalinntrykk som gjør at du med en gang kan

SÆRPREG

Foto: Gjermond Andersen

Foto: Helen Svensson

Foto: Helen Svensson

Foto: Helen Svensson

se på et bilde, og uten snev av tvil si at det er nettopp det området? Det kan være bergknauser, storslagen utsikt, særegne trær, varder eller andre ting som bare finnes der.

7. VANN OG VÅTMARKSOMRÅDER

(Bekker, elver, vannsig, sjøer, vann, tjern, putter, fosser og stryk)

Lyden fra surklende myrer og klukkende bekker. Vannfallet strømmer, fosser og bruser. Lenger ned risler bekken roligere gjennom skogen og vannet samles i tjern. Tjernet er et mål, både for vannet og for oss. Vi kommer dit gjennom skogen og vet plutselig at vi er fremme. Vannet har lyder og skaper bilder. Det skaper rom og liv.

8. MINNER OM TIDLIGERE TIDERS VIRKSOMHET

(Kulturspor, kulturminner, "historisk dybde", markaplasser, hustuffer, fløtningsanlegg, setre, hesteveier, dyregraver, kølamiler ...)

Spor etter tidligere tiders virksomhet er viktige innslag i vår opplevelse og i vår identifisering av eventyrskogen. Miljøelementer som er bærere av historie på det personlige plan ("mitt tre" etc.) så vel som på det kollektive plan (kulturminner etc.) gjør at vi føler fortiden tilstede i nåtiden, at vi er forbundet med det forgangne gjennom noe som forblir det samme gjennom alle forandringene.

9. FANTASIEGGENDE, SPENNENDE OG TROLSK

("Makeløst", enestående, sjeldent, overraskende, uventet, merkelig, forbausende, stemningsskapende, drømmeaktig, "Kittelsensk", fredelig, avsides, bortgjemt, hemmelighetsfullt)

Er det noe ved stedet som pirrer fantasien? Rare figurer, lukkede "rom", uoversiktlige kløfter osv. Særpregede trær og trolske silhuetter av skog – "kronglefuruer" og "skjørtegran". Inspirert av eventyrillustrasjonenes bildeverden; uorden, dunkelhet, veltede trær, naturkreftenes virkning og tidens tann, gir bilder fra Marka fra før flatehogstens tid.

VANN OG VÅTMARKSOMRÅDER

Foto: Kumar Jørgensen

MINNER OM TIDLIGERE TIDERS VIRKSOMHET

Foto: Helen Svensson

TROLSK

Foto: Helen Svensson

EVENTYRSKOGENE I LILLOMARKA

All eventyrskog er naturlig variert, eldre skog som skiller seg ut fra omkringliggende yngre industri-skog. I Oslo-marka utgjør eventyr-skogen mellom 5 og 8 prosent. Det er disse områdene vi i NOA «jakter» på når vi registrerer skog. Kjerne-områdene er områder som skiller seg ut og er meget verdifulle og opplevelsrike.

RØVERKOLLEN VED ROMSÅS

Området ligger vest for grusveien til Røverkollen og vestover mot Steinbruvann. Her er det meget variert og spennende skog. Undervegetasjonen veksler mellom røsslyng, gress og blåbærlyng. Flere mosekledde urer, kløfter og skrenter skaper ekstra spennende og fantasieggende stemninger. Her er det ulike formasjoner i vegetasjonen i det bratte terrenget. Rotvelt og mørke hulrom mellom mosekledde steiner får deg til å føle at det er noen som sitter å kikker på deg. På svaberget trives furua godt mens grana dominerer i skråningen.

SØR FOR SINOBER, REVLIKOLLEN

På østsiden ved Store Gryta midt i Lillomarka er det flere urer og stup-bratte fjellvegger langs vannkanten. Videre innover langs Grytedalen vokser gammel skog. Området avgrenses med ungsog og hogstfelt på østsiden av dalen. Det er et flott dalføre innover langs bekken som ender i Granbergputtene.

Nord for Griseputten finnes uberørt og naturlig gammel skog. Området strekker seg opp mot Sinober med mange småvann og myrområder. Det er noen flatehogster vest for Nordre Langevann og hyttebebyggelse øst for nordre Langevann og øst for Granberget. Granberget er 440 m.o.h og det er flott utsikt fra toppen. Revlikollen har et flott utsiktspunkt fra toppen. På østsiden stuper det vilt og vakkert ned mot Revlitjern. Her finner du død ved i alle nedbrytningsstadier. Denne eventyrskogen byr på en skog med stor variasjon og mangfold i vegetasjonen.

Slengfehøgda med sine 415 m. o. h.

RØVERKOLLEN

Foto: Helen Svensson

REVLIKOLLEN

Foto: Jens Gram

består av en skog med et meget variert og spennende terreng. Her finner du bratte stup, slukter og spennende skråninger. Det er urskogpreget gammel granskog i kjerneområdet. Små glenner der det har falt ned et tre gir mulighet for små trær til å vokse seg store. "Slengfe" skriver seg visst nok fra Hadelandske skogsarbeidere. Når de kjørte tømmer på dårlig føre, sa de at "no sleng og feng det over myrane".

TROLLVANN

Eventyrskogen ved Trollvann deles i to av grusvei fra parkeringsplassen ved Trollvannsstua. Området nord for grusveien strekker seg mellom en umerket sti og lysløypa i et lettgått og lysåpent terreng sørøst for Lachmannsfjell. Skogen her er preget av plukkhogst for ca 15 år siden. Det går flere umerkede stier igjennom området. Avstanden mellom trærne er stor, og skaper små og store skogrom. På kanten av skrenten er det utsikt mot Årvollåsen og Østmarka. Nordover er det utsikt mot Linderudkollen og videre inn i Lillomarka. På kollen er det furua som trives best, mens grana dominerer i skrenten mot øst. Flere steder finnes det spennende kløfter, søkk og store steinblokker som det vokser mose på. Østover ned den stupbratte skrenten er bakken dekket av barnåler og mose.

Trollvann ligger innenfor lysløypa i øst, Grefsenkollen og Trollvannskollen i sørvest. Her er terrenget meget variert og spennende og følelsen av å være langt inne i skogen er til stede tross for at byen nare er noen steinkast unna.

NORD FOR KASTESTEINEN VED ÅRVOLL

Mellom lysløypa i øst og en bit av Hadelandsveien finnes en liten, men variert og spennende eventyrskog. På kollen er det furuskog og på nedsiden av fjellskrenten langs bekken ligger en gammel granskog med blåbærlyng. Her er det stor variasjon i alder på trærne. Stor avstand mellom

NORD FOR TROLLVANN

Foto: Helen Svensson

UTSIKT TIL TROLLVANN

Foto: Gjermund Andersen

trærne skaper små lukkede skogrom. Langs åssiden er det furua som dominerer, men det finnes også gran og løvtrær som bjørk. De glattskurte svaberg er dekket av lyng, lav og

mose. Store steinblokker og fjellknauser gir et variert og flott terreng. Mot øst stuper det vilt og vakkert ned mot bekken med mosekledd skrenter og urer. Den gamle gransko-

gen gir ly for vær og vind. Langs bekken går en merket sti. Følg gjerne stien i sin helhet.

Foto: Gjermond Andersen

NORD FOR KASTESTEINEN VED ÅRVOLLEN

LUSEVASAEN

Våren 2008 er barskogområdet Slattumrøa i Nittedal ute på høring for verneforslag. Formålet med naturreservatet var å bevare et større område med gjenværende gammel-skog med dets biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer og arter.

Slattumrøa er en langstrakt furukolle med stor avstand mellom trærne. Her finner vi for det meste furu, men også gran, rogn og bjørk. Undervegetasjonen består av røsslyng og bærlyng med innslag av død ved. Terrenget er ganske flatt med sprekker og knauser som gir et naturlig og spennende preg. Det er utsikt mot Røverkollen.

Nord for Lusevasaen finnes det en særpregete kløft. Skogen rundt Lusevasaen er blandingskog av gran, furu og innslag av løvtrær. På østsiden er det ett myrparti med utsikt til et fjell som stuper bratt ned i vannet. I området mellom Bjektjern og Lusevasaen er det gammel skog med frodig bærlyng og død ved i alle nedbrytningstadier. Bekken flyter stille fra Bleiktjern før den drenerer seg igjennom et markert søkk ved Lusevasaen. Her finner du en god del lautrær som alm, ung ask og hassel.

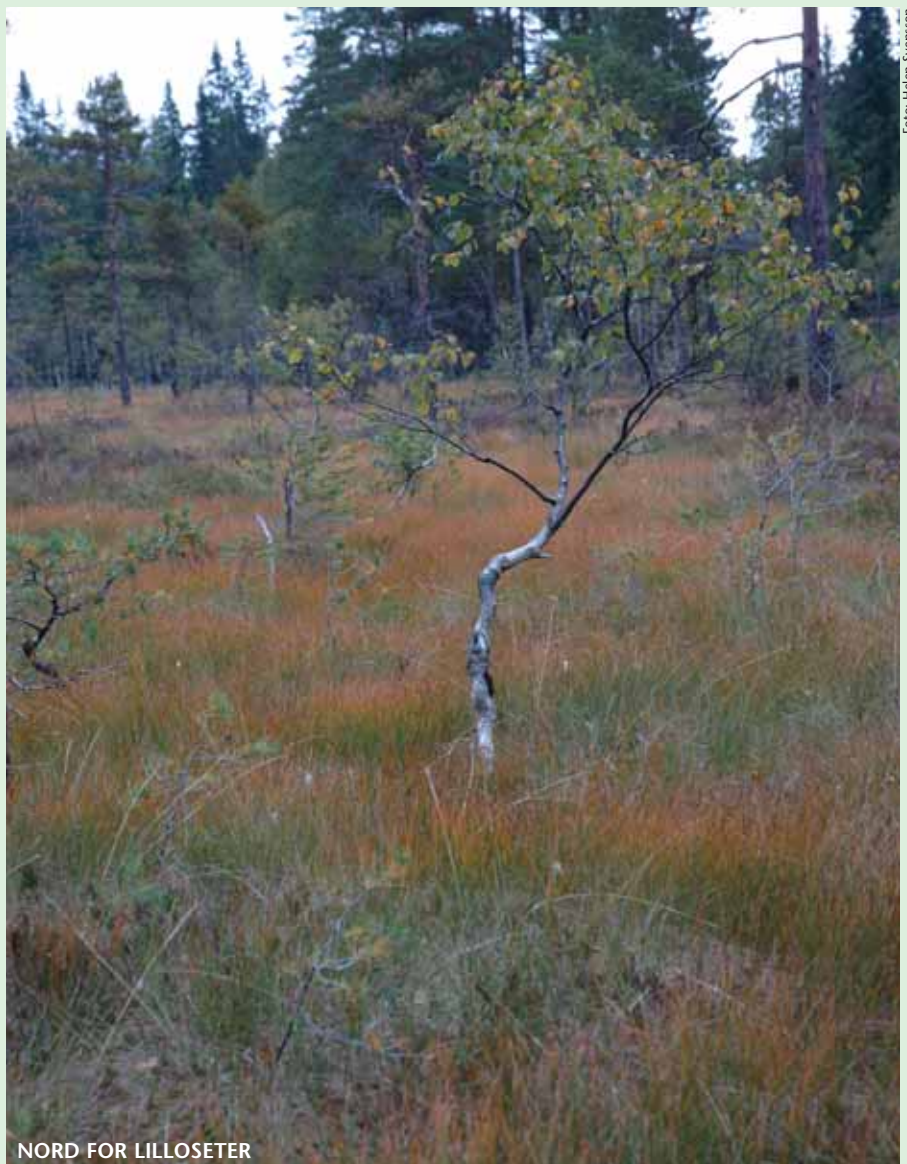
NORD FOR LILLOSETER

Området ligger mellom Søndre Langevann i vest, Lilloseter i sør, en kraftledning i øst og Kjulstjern i nord. Flott gammel skog ved Søndre Langevann med mange rastemuligheter. Kollen på østsiden av vannet har flere spennende stup ned mot vannet. Området avgrenses av hogstfelt nord for Søndre Langevann. Ellers finnes det mange langstrakte myrer og våtmarksområder som gir flotte landskapsrom. Terrenget er ellers ganske flatt, med kløfter og slukter i nord - sør retning. Her vokser det blandingskog av gran, furu og løvtrær som bjørk og rogn. Det finnes også noen hytter i området. Ved Kjulstjern er det mulighet for å bade.

LUSEVASAEN

Foto: Helen Svensson

NORD FOR LILLOSETER

Foto: Helen Svensson

“POSTER” I LILLOMARKA

Nedenfor får du beskrivelsen av 11 «poster» eller spesielle steder der vi (NOA) mener eventyrskogen fremstår ekstra tydelig. Lukk opp sinn og sanser og la stedene tale til deg. Oppsøk dem gjerne i ulikt vær, tider på døgnet og forskjellige årstider. Selv om stedene er de samme, kan du få veldig forskjellige opplevelser fra gang til gang. God tur!

POST 1

Bortgjemte Bleiktjern

Et lite vakkert skogstjern nordøst for Lusevasaen. Dette er et uberørt og naturlig sted. Landskapet åpner seg og vi får utsikt og oversyn. Skogomkranset skogrom med flere rastemuligheter på sørenden. Nordenden er et myrområde.

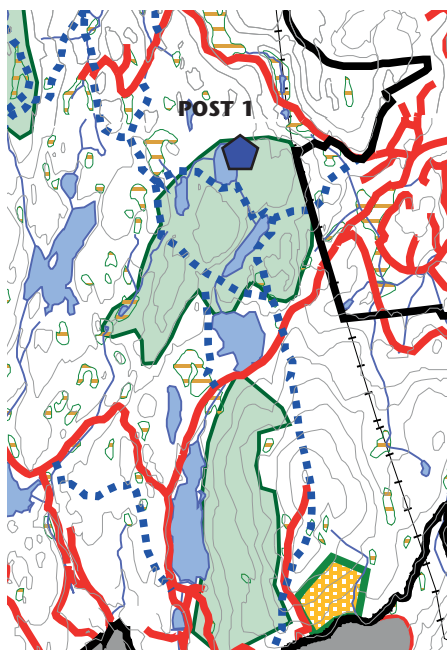

Foto: Bjørn Faaleng

POST 2

Utsikt ved Lusevasaen

På furukollen stuper terrenget vilt og vakkert ned i Lusevasaen. Her har du et vidt utsyn mot kulturlandskapet i nord og flott utsikt ned mot vannet og videre inn i Østmarka. Det er variasjon og mangfold i vegetasjonen.

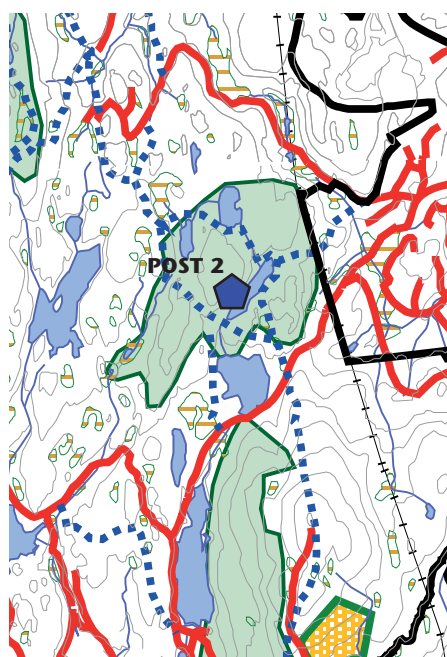

Foto: Helen Svensson

POST 3

Furukolle på Slattumsrøa

Langs en umerket sti over den langstrakte furukollen ser du at grana dominerer i sprekkdaler og søkk, mens furua trives best på koller og svaberg. Flott utsikt mot Røverkollen.

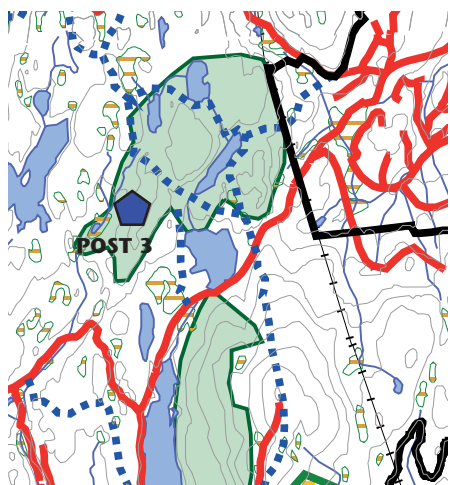

Foto: Hellen Svensson

POST 4

Trollskap i Røverkollen

Under høye grantrær finnes en spennende og stemningsfull dal. Ur med mosegrodde steiner gir rom for fantasien. Hva er det som ligger under steinene og kikker på deg?

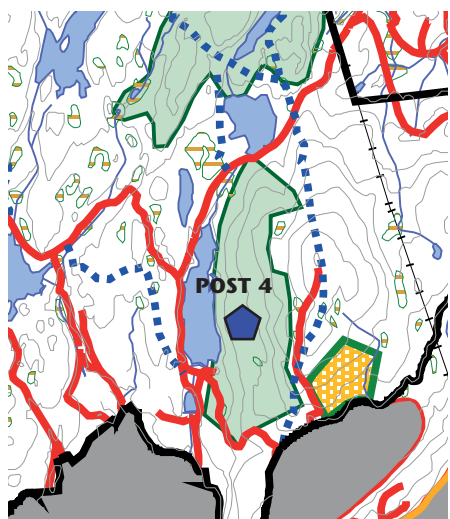

Foto: Hellen Svensson

POST 5

Trolldal

Dette er et særegent sted. Tørrelagt bekkedal på nedsiden av Trollvann. Stupratt fjellside med rasmark på motsatt side av stien. Langs stien vokser det noen kjemper av gran. Her og der finner vi også noen varmekjære løvtrær.

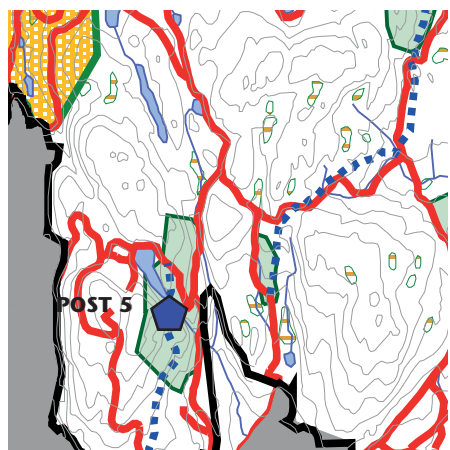

Foto: Hellen Svensson

POST 6

Plukkhogd rygg

Ryggen som er plukkhogd har stor variasjon i type og alder på trær. Det er utsikt mellom trærne mot Østmarka og Årvollåsen. Avstanden mellom trærne skaper romfølelse.

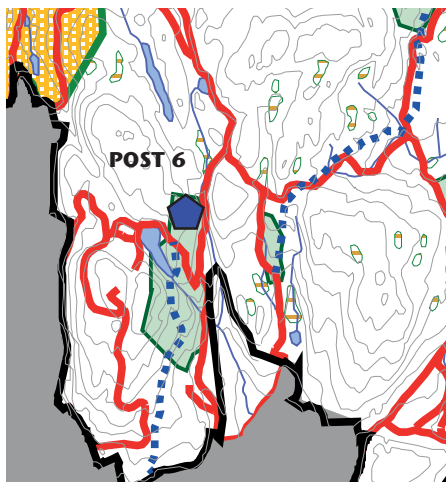

Foto: Helen Svensson

POST 7

Vill ur ved Store Gryta

Rasmark langs vannkanten ved Store Gryta gir stedet særpreg. Terrenget er vilt med stupbratte fjellskrenter som faller rett ned i vannet. Vannet er et stort landskapsrom.

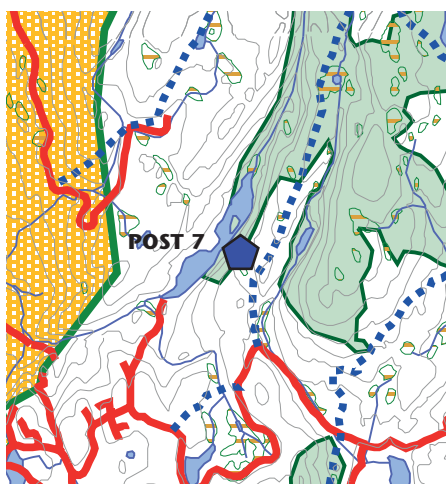

Foto: Jens Gram

POST 8

Den bortgjemte myra ved Slengfehøgda

Langt inne i skogen samles vannet til en pytt på sørenden av en liten myr. Vannet flyter stille ned mot større vann. Langs bekken ligger skogen dyp og stille. Noen steder hører du at bekken sildrer mellom steiner og fall.

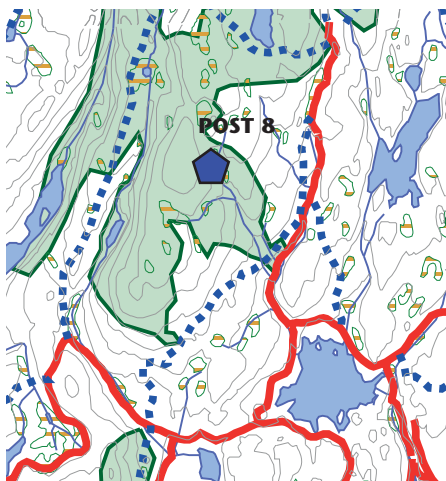

Foto: Helen Svensson

POST 9

Vakkert søkk sør for Sinober

I det vi kommer inn i eventyrskogen mellom grove grantrær med stor avstand mellom trærne, finner du et vått søkk. Vannet surkler rundt deg hvis du begir deg ut i myra. Fra det trange søkket åpner landskapet seg i en liten myr. Stedet har særpreg, er vilt og gir romfølelse.

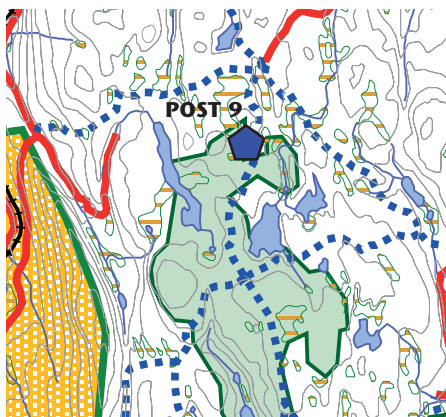

Foto: Helen Svensson

POST 10

Rudsputten nord for Lilloseter

Rudsputten ligger ikke langt fra stien. Sørenden er et myrområde som fortsetter videre i et trangt og vilt søkk. Østover ligger det en flott blandningsskog på en fjellknaus. Her åpner landskapet seg og gir oversyn.

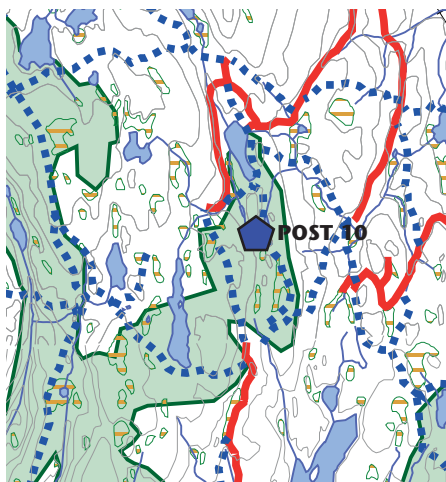

Foto: Helen Svensson

POST 11

Skogomkranset myr

En liten bortgjemt myr ligger mellom to koller sørøst for Granbergputtene. Skogen rundt er gammel og variert. Myra er et lite skogrom. Det åpne rommet gir oversikt og romfølelse.

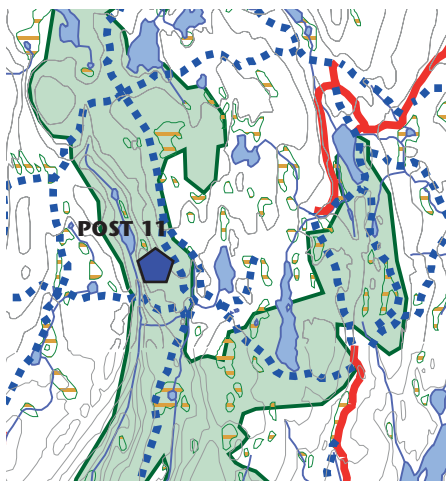
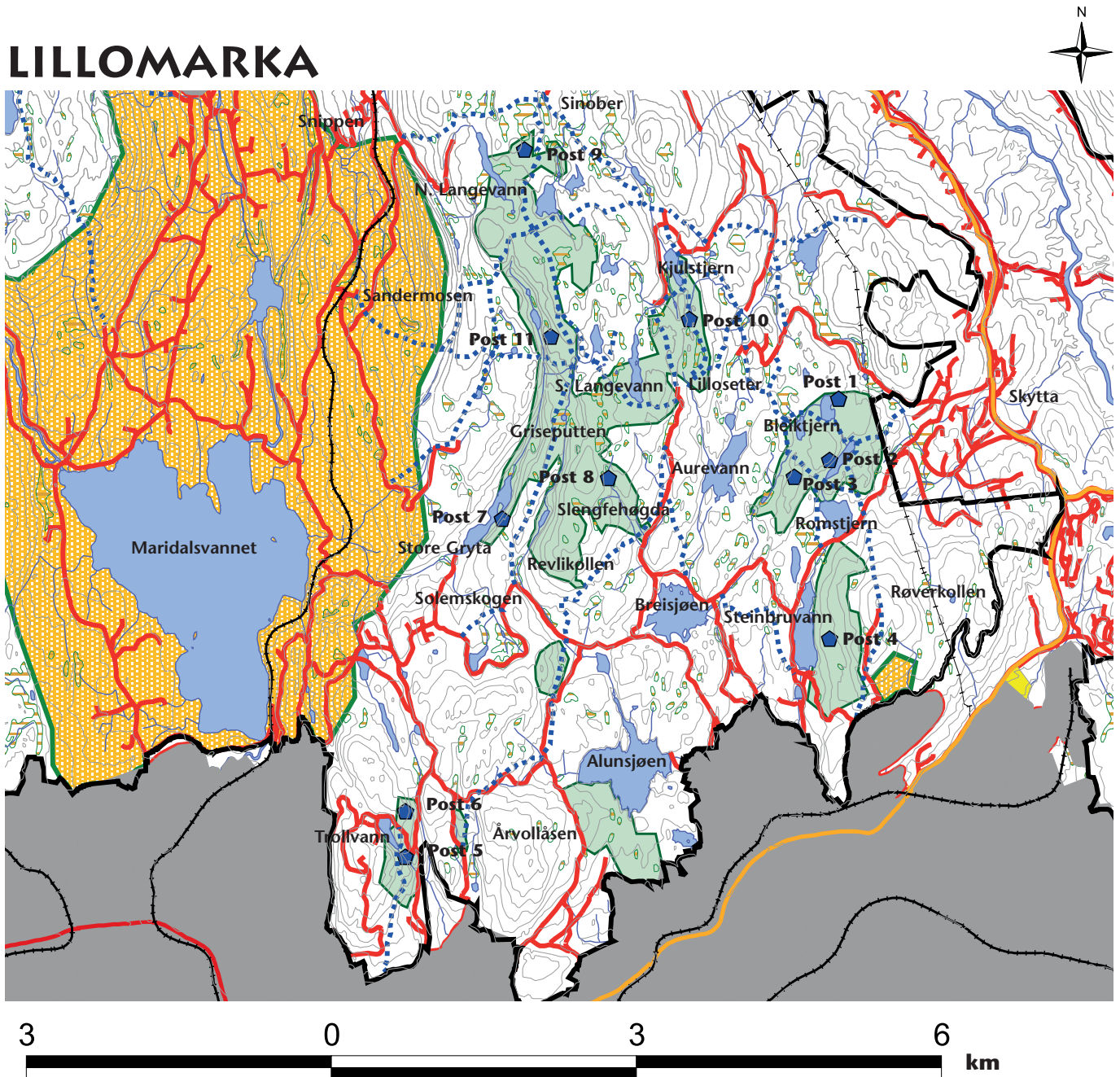

Foto: Gjermund Andersen

LILLOMARKA

ADKOMST TIL LILLOMARKA

- Poster
- ∩ Kraftlinjer
- ∩ T-bane/jernbane
- ∩ Kurver
- ∩ Markagrensa
- Vann
- ▨ Myr
- ∩ Bekker
- NOAs eventyrskoger
- ▨ Vernede områder

Lettest adkomst til eventyrskogen sør for Sinober er parkeringsplassen ved Sørskogen eller å ta toget til Snippen for å gå ned til Solemskogen. Fra vei til Lilloseter kan en komme lett til kjerneområdet i Slengfehøgda og eventyrskog nord for Lilloseter. Lettest adkomst til eventyrskog ved Trollvann er parkeringsplassen ved Trollvannshytta. Parkeringsplassen ved Badedammen gir lettest adkomst til Røverkollen og området rundt Lusevasaen. For mer informasjon om rutetider se www.trafikanten.no

Vi oppfordrer deg til å se nøyer på skogene du passerer på turene dine. Hva liker du? Ser du mye av det vi presenterer for deg i denne brosjyren, eller er det ensaldret ungskog eller kratt som møter deg? Det kan være lurt å ta med seg et kompass for å finne riktig retning. Dugelig niste gjør at du ikke behøver å dra hjem så snart hvis du blir bergtatt! Husk at skogen er sårbar og ta med deg alt søppel hjem igjen. Vi anbefaler godt skotøy da det kan være fuktige partier på turen. God tur!

FORVALTNINGEN AV OSLOMARKA

En rekke lover styrer forvaltningen av Osloområdet som friluftsområde. Dette er blant de viktigste:

- Markaloven (ML) vedtatt i 2009
- Plan- og Bygningsloven (PBL) vedtatt i 2008
- Skogbruksloven (SL) vedtatt i 2005
- Naturmangfoldloven (NMFL) vedtatt i 2009
- Miljøinformasjonsloven (MIL) vedtatt i 2003
- Lov om kulturminner (KUL) vedtatt i 1978

Markaloven fastsetter Markas grenser og sikrer området mot utbygging. Loven har hjemmel for å verne områder med spesielt store opplevelsesverdier – eventyrskogene. Friluftsliv, naturopplevelse og idrett er lovens hovedformål. Loven skal sikre mot uønskede tiltak i Marka.

En rekke tiltak er ønsket innenfor Markaloven, som for eksempel serveringssteder, bevaring av plasser og setre. For slike tiltak, som er i tråd med ML, må selve den konkrete planleggingen foregå etter Plan- og bygningsloven. Kommunene lager arealplaner, og de som skal utføre tiltak må søke godkjenning etter PBL, etter at forholdene er vurdert etter ML.

En type tiltak omfattes ikke direkte av Markaloven. Skogbruket, som er den enkeltaktiviteten som påvirker opplevelseskvaliteten mest, er holdt utenfor, og reguleres etter skogbrukets egen næringslovgivning. Det finnes en egen forskrift for skogbruk i Marka. Til tross for at skogbruket har vært underlagt egne regler i mer enn 30 år, er det drevet et mye hardere skogbruk i Osloområdet enn i resten av landet.

For å verne områder mot skogbruk har man fire muligheter, avhengig av hvilke verdier som skal beskyttes og hvor sterkt de skal vernes. I PBL har man mulighet for å verne områder etter kommunale vedtak. Ulempen med denne hjemmelen er at den sjelden benyttes (grunnet motstand fra toneangivende krefter i kommunene) og at vernet er svakt – det kan oppheves av neste kommunestyre. KUL, NML og ML gir et sterkere og mer varig vern for hhv. kulturminner og – landskap, naturverdier og for friluftsliv og naturopplevelse.

Foto: Heleen Svensson

Naturmangfoldloven har hjemmel for å se prinsipielt på forvaltningsavgjørelser: Prinsippet om at alle avgjørelser skal baseres på kunnskap om tiltakets konsekvenser. Loven vurderer summen av inngrep – ikke bare det konkrete, foreliggende tiltaket. Dersom det er tvil, skal tvilen komme naturen til gode. Dette er et viktig prinsipp i naturforvaltningen som naturvernet har etterspurt lenge. Nå gjenstår det å ta mulighetene i bruk!

Alle Markaverne bærer på Miljøinformasjonsloven, som gir oss alle en rett til innsyn i forhold og planer som berører natur og miljø, både hos offentlige instanser og hos bedrifter. I tillegg gir loven oss rett til medvirkning i forvaltningen som kan være viktig for å bremse uheldige inngrep i verneverdig skog.

NOAs MARKAARBEID

I tillegg til å registrere og sikre Markas siste eventyrskog, jobber Markagrupperne i NOA særlig med Markas opplevelsesverdier, skogbruket og bevaring av natur- og kulturverdier. NOA har framfor noen stått på barricadene for å få vernet områder i Marka etter naturvernloven, og for å få en lov- hjemmel for områdevern av hensyn til friluftsliv.

NOAs AKTIVITETSGRUPPER

**MARKAGRUPPA
SAMFERDSEL
SKOGVOKTERNE
TREGRUPPA
FRØNSVOLLEN
(NOAs MARKASENTER)**

Lokallag i Oslo-området er Oslo Nord, Oslo Vest og Østkanten Naturvernforbund.

LILLOMARKAS VENNER

Lillomarkas venner er en interesseforening som blant annet arbeider med å verne om Lillomarkas grenser, holder oppsyn med at skogbruksforskriftene for Osloområdet blir overholdt og arbeider for at friluftinteressene skal være et selvstendig vernekriterium.

For mer informasjon se:
www.noa.no
www.osloomarka.no
www.lillomarkasvenner.no

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)